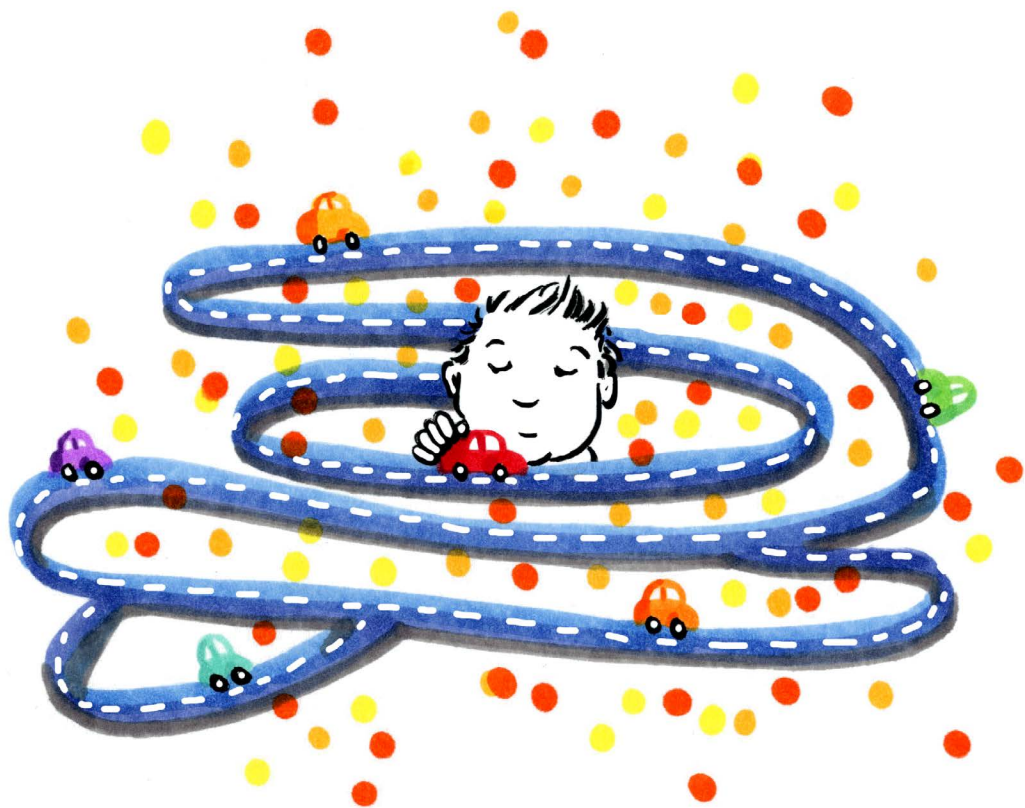

AUTISMIKIRJON LAPSI PÄIVÄHOIDOSSA

Tässä oppaassa kerrotaan autismikirjioon liittyvistä erityispiirteistä, miten ne näkyvät autismikirjon lapsen käyttäytymisessä ja miten voit ottaa ne huomioon hänen kanssaan varhaiskasvatuksessa.

TIETOA AUTISMIKIRJOSTA

Autismikirjon häiriö on aivojen neurobiologinen kehityshäiriö, joka vaikuttaa siihen, miten lapsi viestii ja on vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, sekä siihen, miten hän aistii ja kokee ympäröivän maailman. Kyse on koko elämän mittaisesta tilasta, joka johtuu keskushermoston erilaisesta kehityksestä.

Autismikirjon oireyhtymä ilmenee hyvin yksilöllisesti ja sen aiheuttamat toimintarajoitteet ovat myös yksilöllisiä ja vaihtelevia. Voidaankin sanoa, että kun olet tavannut yhden autismikirjon henkilön, olet tavannut vain yhden autismikirjon henkilön.

Autismikirjoa esiintyy ympäri maailmaa noin 1-1,2 %:lla väestöstä. Autismikirjon häiriötä on tavattu pojilla enemmän kuin tytöillä, varsinkin aikaisempina vuosikymmeninä ero oli merkittävä, jopa 15:1. Tämä koski lähinnä Aspergerin oireyhtymää, jonka diagnosikriteerit kehittyivät aikanaan kuvaamaan poikien autismikirjon piirteitä. Tyttöillä ja naisilla oireyhtymä ilmenee hieman eri tavoin kuin pojilla ja miehillä. Tästä johtuen moni autismikirjon tyttö on jäänyt diagnosoimatta. Tilanne tyttöjen ja naisten diagnosoinnin suhteen on kuitenkin alkanut kohentua ja tyttöjen autismikirjoihin liittyvät piirteet havaitaan nykyään jo paremmin. Nykyisin arvellaankin, että poikien ja tyttöjen suhdeluku autismikirjolla on lähempänä 3:1.

Autismiin liittyvässä diagnosoinnissa on tapahtumassa muutos, joka tulee voimaan vuonna 2022. Tällöin otetaan käyttöön ICD-10 tautiluokituksen korvaava ICD-11-luokitus. Tulevan muutoksen yhteydessä nykyisessä tautiluokituksessa laaja-alaisiin kehityshäiriöihin sisältyvät erilliset diagnoosit (autismi, Aspergerin oireyhtymä,

epätyypillinen autismi, disintegratiivinen kehityshäiriö) poistuvat ja tilalle tulee yksi sateenvarjodiagnoosi ”autismikirjon häiriö”. Tällöin kaikki autismikirjolla olevat saavat yhteisen diagnoosin autismikirjon häiriö, jota sitten tarkennetaan yksilön toimintakykyä kuvaavilla lisämääritteillä.

MIKÄ AIHEUTTAA AUTISMIKIRJON HÄIRIÖN?

Autismikirjon häiriöillä on sekä geneettistä että fysiologista taustaa. Autismikirjon häiriö on monitekijäisesti periytyvä, mutta siihen vaikuttavat myös sikiön kehityksen aikaiset tapahtumat. Autismikirjon häiriö ei johdu toimimattomasta vanhemmuudesta, huonosta kasvatuksesta tai muusta vastaavasta tekijästä. Autismikirjon häiriö on pysyvä ominaisuus.

Kaikkien autismikirjon ihmisten käyttäytymisessä on havaittavissa erityispiirteitä eri osa-alueilla. Ohessa niitä käsitellään autismikirjon lapsen kannalta:

Sosiaalinen vuorovaikutus

Autismikirjon lapsen on vaikeampaa ymmärtää toisten tunteita ja ilmaista omia tunteita. Tästä syystä voi olla vaikeampaa luoda ja ylläpitää ystävyys- tai kaverisuhteita. Hänelle voi tuottaa vaikeuksia muodostaa katsekontaktia. Myös tapa reagoida ilmeillä ja eleillä voi olla erilainen.

Sosiaalinen kommunikaatio

Autismikirjon lapsella on eriasteisia vaikeuksia kielen ymmärtämisessä ja sen tuottamisessa sekä sanattomassa ilmaisussa. Hänen voi olla vaikea esimerkiksi päätellä äänensävyä toisen ihmisen tunnetilaa ja hän voi tulkita kieltä hyvin kirjaimellisesti..

Sosiaalinen mielikuvitus

Autismikirjon lapsella on vaikeuksia mieltää erilaisia tilanteita oman kokemuspäänsä ulkopuolelta. Hänelle voi olla vaikeaa asettua toisen ihmisen asemaan ja mieltää miltä toisesta tuntuu.

Lisäksi voi esiintyä aistien yli- ja aliherkkyyttä, toiminnanohjauksen vaikeuksia ja erilaista toistavaa käyttäytymistä sekä erityisiä mielenkiinnon kohteita.

AISTIEN ERITYISPIIRTEET

Autismikirjon lapsella aistien välittämä tieto ja sen tulkinta on yksilöllistä ja tavallisesta poikkeavaa. Hän voi olla yli- tai aliherkkä eri aistimuksille, kuten äänille, kosketukselle, eri hajuille ja mauille sekä valolle, väreille, lämpötiloille ja kivulle. Esimerkiksi ympäristön erilaiset taustaäännet, jotka harvoin haittaavat muita ihmisiä, voivat autismikirjon henkilöstä kuulostaa varsin kovilta ja häiritsevilä.

Tämä voi aiheuttaa ahdistuneisuutta ja tuntua jopa fyysisenä kipuna. Helpommin havaittavia ovat näköön ja kuuloon liittyvät herkkyydet. Yli- ja aliherkkyksiä voi esiintyä samoilla aistialueilla ja ne voivat vaihdella hyvinkin paljon elämän varrella, jopa päivittäin.

Autismikirjon lapsen aistit voivat ylikuormittua helposti. Aistien kuormittumista voivat lisätä erilaiset äännet, valot, hajut, ihmisvilinä. Lapsi voi pyrkiä aistikuormitustilanteissa itse vähentämään niiden vaikutusta sulkemalla pois osan aisteistaan, vetäytymällä rauhalliseen paikkaan tai rauhoittumaan itselleen tyypillisellä tavalla, kuten hyppimällä, räpyttelemällä käsiä, hypistelemällä jotain tai heijaamalla (nk. stimmaus). Kaikki edellä mainitut ovat tapoja, joilla autismikirjon lapsi pyrkii säätelemään aistikuormitusta, eikä niitä kannattaisi rajata, ellei se ole aivan välttämätöntä.

Aisteihin liittyvät erityispiirteet (esimerkkejä):

AISTIEN ERITYISPIIRTEET	YLIHERKKYYS	ALIIHERKKYYS
NÄKÖ	Vältelee kirkkaita, välkkyviä valoja; Liian monet värit ja tavarantalous ahdistavat; Kohti liikkuvat esineet tai muut asiat voivat aiheuttaa pelkoa	Hakee voimakkaita näköaistimuksia
KUULO	Tietyt äänitaajuudet epämiellyttäviä: porakone, koneiden ja valaisimien äänet, ihmisten äänet (sirinä, kohina, kahina); Äkilliset ja kovat äänet (koiran haukku, lasten itku, taputus); Monet yhtäaikaiset äänet	Voi kuulla ääniä vain toisella korvalla, toisessa korvassa kuulo voi olla osittainen tai puuttua kokonaan. Voi olla kiinnittämättä huomiota tiettyihin ääniin; Nauttii meluisista paikoista ja väenpaljoudesta; Pitää ovien ja tavaroiden paiskomisesta tai niiden rikkoutumisen aiheuttamasta äänestä
MAKU	Välttää happamia makuja, voimakkaita mausteita, vieraita makuja. Huom. Ruuassa tärkeä myös rakenne, väri, haju	Voimakkaiden aistimusten etsiminen (chili, mausteiset ruuat)
HAJU	Välttää voimakkaita hajuja ja hajusteita ympäristössä (ihmiset, ruuat, eläimet, luonto)	Voimakkaiden hajujen suosiminen (myös ns. epämiellyttävät hajut)
TUNTO (pintatunto ja syvätunto)	Kosketus, vaatteiden saumat, materiaalit, vetoketjut, pesumerkit, sukat, hiusten hoitaminen, suihku tuntuvat epämiellyttäviltä. Kipuherkkyys	Etenkin syvätuntoon liittyvien aistimusten haku; Vaikeus tunnistaa esimerkiksi kipua
LIIKE- JA TASA- PAINO AISTI	Motorinen kömpelyys; Välttää korkeita paikkoja, epätasaista maastoa; Liukuportaot ja hissi pelottavat	Hakee liikettä esim. keinuu koko ajan, heijaa

Kommunikaatio

Autismikirjon lapsella voi olla eriaisteisia vaikeuksia ymmärtää ja käyttää kieltä sekä tulkita eleitä ja ilmeitä. Hän voi ymmärtää puhutun tai kirjoitetun kielen kirjaimellisesti. Hän voi keskustellessaan toisen kanssa ilmehtiä tai elehtiä epätavallisesti ja hänellä voi olla vaikeuksia sekä käsitellä että muistaa puhuttua asiaa. Osalla autismikirjon lapsista puhe on hyvin rajoittunutta tai voi puuttua kokonaan. He tarvitsevat puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä kommunikaationsa tueksi. On tärkeää löytää lapselle kommunikointitapa, jolla hän voi ilmaista itseään ja tulla ympäristössään ymmärretyksi.

Toiminnanohjaus

Autismikirjon lapsella voi olla vaikeuksia oman toimintansa ohjauksessa. Hänelle voi tuottaa vaikeuksia havaita esimerkiksi se, kuinka kauan jonkun asian tekeminen vie aikaa ja missä järjestyksessä asiat kannattaisi tehdä, jotta lopputulos olisi mahdollisimman hyvä. Hänelle voi olla tärkeää tehdä asiat tietyllä tavalla ja totutussa järjestyksessä. Pienikin muutos rutiineissa voi estää tai vaikeuttaa toiminnan etenemistä. Käyttäytyminen voi vaikuttaa ulospäin itsepäiseltä, omaehtoiselta tai välinpitämättömältä, mutta todellisuudessa se voi olla merkki toiminnanohjaukseen liittyvistä haasteista. Lapselle voi tuottaa myös vaikeuksia pitää mielessä annettuja käskyjä tai kehotuksia, etenkin jos niitä annetaan useita ja liian nopeassa tahdissa.

Toiminnanohjauksen vaikeudet koskettavat monia arjen osa-alueita: pukeutumista, hygienian hoitoa, erilaisten tehtävien suorittamista jne. Toiminnanohjauksen vaikeuksiin auttavat yleensä riittävä ennakointi ja toiminnan jäsentäminen eli strukturointi. Autismikirjon lapsi hahmottaa asioita eri tavalla ja hän hyötyy siitä, että hän tietää mitä tehdään - milloin tehdään - missä tehdään

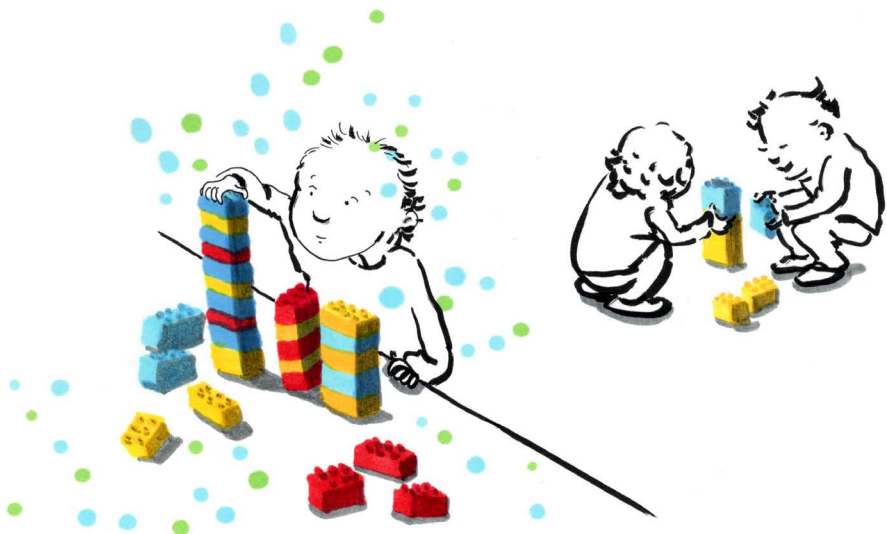
- kenen kanssa tehdään - kuinka kauan se kestää ja mitä sen jälkeen tapahtuu. Toiminnan tueksi voi rakentaa sekä kuvitettuja että kirjallisia ohjeita tukemaan toiminnan etenemistä, ympäristön hahmottamista ja muutostilanteiden käsittelyä.

Stressiherkkyys

Ihmisillä on hyvin yksilöllinen tapa sekä stressaantua että reagoida stressiin. Jotkut vaikuttavat säilyttävän tasapainonsa vaikeissakin tilanteissa, kun taas toiset stressaantuvat pienemmistäkin asioista. Erilaiset elämäntapahtumat ja ulkopuolelta tulevat ärsykkeet kohottavat stressitasoa vaihtelevasti, tilanteesta riippuen. Jos stressitaso on syystä tai toisesta valmiiksi kohonnut, on uuden stressitasoa nostavan tekijän vaikutus tavallista merkittävämpi. Stressitasoa kohottavat tekijät voivat olla hyvin erityyppisiä; lyhyitä tilannesidonnaisia asioita tai tapahtumia, kuten aisteihin kohdistuvat ärsykkeet, tai pidempikestoisia, kuten muutokset elinympäristössämme. Moniin stressitasoa kohottaviin tekijöihin on mahdollista varautua ennakkoinnilla.

Autismikirjon lapsen hermosto kuormittuu helposti ja sen seurauksena hänen stressitasonsa nousee. Kuormitusta voivat aiheuttaa mm. meluisa ympäristö, vaihtuvat ja epäselvät tilanteet sekä sosiaalinen kanssakäyminen. Ero perusstressitason ja kaaoksen välillä on yleensä paljon pienempi kuin ihmisellä, jolla ei ole neuropsykiatrista diagnoosia. Kannattaa huomata, että myös positiiviset tapahtumat ja tilanteet nostavat stressitasoa - kauan odotettu matka lapselle mieluisaan kohteeseen tai vaikka syntymäpäivä Haastavaan käyttäytymiseen liittyy aina kohonnut stressitaso, joten stressin väheneminen vähentää myös haastavaa käyttäytymistä.

VUOROVAIKUTUKSEN TUKEMINEN

Autismikirjon lapsella on usein haasteita vuorovaikutussuhteen rakentamisessa toisiin ihmisiin ja he tarvitsevat tukea. Vuorovaikutustilanteissa haastetta tuo esimerkiksi vastavuoroisuus. Autismikirjon lapsi ei välttämättä aloita tai koe tarvetta keskusteluun, tervehtimiseen tai omien kokemusien jakamiseen. Joillakin on myös selvästi vähemmän kiinnostusta ihmissuhteisiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei autismikirjon lapsi haluaisi olla vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutustilanteita vaikeuttaa esimerkiksi ihmisen tunnistaminen kasvoista yleisesti esiintyvän kasvosokeuden vuoksi tai toisen ihmisen ilmeiden, eleiden ja tunteiden tulkinta.

HOITOPAIKASSA

Ohessa muutamia esimerkkejä varhaiskasvatukseen liittyvistä arjen tilanteista autismikirjon lapsen kanssa toimimiseen.

Pukeminen

Pukemiseen liittyvät taidot vaativat silmän ja käden yhteispeliä, tietoa omasta kehosta, toiminnan ketjuttamista ja avaruudellista hahmotuskykyä. Onnistunut pukeutumissuoritus tarvitsee paitsi harjoittelua ja taitojen kypsymistä myös tukea aikuiselta. Monesti vaatteiden päälle laittamiseen voi liittyä myös autismikirjon lapsen kannalta epämieluisia aistikokemuksia ja tällöin pukeminen voi muuttua epämieluisaksi. Autismikirjon lapsen kannalta on toimivinta, jos hänelle on osoitettu selvä oma paikka ja joskus eriytetty oma aika pukemista varten.

Hälisevässä ympäristössä ohjeiden vastaanottaminen on vaikeaa. Kuvista koottu toimintaohje toimii usein hyvänä tukena, ollaan sitten pukemassa tai riisumassa. Autismikirjon lapsi tarvitsee usein enemmän aikaa pukemiseen alkaen ohjeiden kuuntelusta.

Liian nopeasti tai epäselvästi annetut useat perättäiset ohjeet eivät nopeuta vaan hidastavat toimintaa.

MIKÄ TUKEE:

- rajattu tila
- selkeät (kuvalliset) ohjeet
- aikuisen tuki
- aistien huomioiminen

MIKÄ EI TOIMI:

- hoputtaminen

Ulkoilu

Ulkoilu ja ulkona vietetty aika ovat tärkeää lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta. Monet autismikirjon lapset nauttivat esimerkiksi luontoon tehtävistä retkistä ja kävelylenkeistä. Ulkoilutilanteiden tulisi olla hauskoja ja turvallisia kaikille. Vapaat leikkilanteet

ulkona voivat olla hankalia autismikirjon lapsen kannalta. Joskus vaikeutta tuottaa leikin tai tekemisen keksiminen, toisinaan taas yhteisleikki muiden lasten kanssa. Autismikirjon lapsi tarvitseekin monesti aikuisen tukea sekä mieluisan leikin löytämiseen että yhteisleikkiin osallistumiseen. Ulkoilutilanteissa kannattaa kiinnittää huomiota myös autismikirjon lapsen aistiherkkyysiin.

MIKÄ TUKEE:

- selkeät ohjeet
- aikuisen tuki
- aistien huomiominen
- tuki vuorovaikutustilanteissa, kuten leikissä

Ruokailu

Syömiseen ja ruokailuun liittyy autismikirjon lapsella usein haasteita. Aistit kuormittuvat erilaisista hajuista ja ruokailuun liittyvistä äänistä. Autismikirjon lapsen ruokavalio voi olla joskus rajoittunut vain muutamaan ruokalajiin, joita hän suostuu syömään. Tämä johtuu yleensä aistiherkkydestä. Ruuan haju, maku, väri tai rakenne voi tuntua lapsesta niin epämiellyttävältä, ettei sen syöminen kerta kaikkiaan onnistu. Saattaa olla myös, että ruuan sekoittaminen ei tunnu hyvältä, vaan hän haluaa syödä ruuan eri osat erillään. Maistamisen pakko tai pakottaminen eivät sovi autismikirjon lapsille ollenkaan. Tärkeätä olisi saada ruokailutilanteista mahdollisimman miellyttäviä ja rauhallisia, jolloin myös uusien ruokien kokeileminen helpottuu. Ruokailun sujumisen kannalta kuvitetut toimintaohjeet voivat olla hyvä tuki.

MIKÄ TUKEE:

- toimintaohjeet (sanalliset tai kuvitetut)
- ennakointi
- aistien huomioiminen

MIKÄ EI TOIMI:

- pakottaminen

Päivälepo

Päivälepo on monelle leikki-ikäiselle hyvin tärkeä. Autismikirjon lapselle nukahtaminen saattaa tuottaa hankaluuksia, sillä hänen unirytmensä ja unentarpeensa voi olla poikkeava. Jotkut autismikirjon lapset nukkuvat vain muutamia tunteja vuorokaudessa. Nukahtamiseen saattaa kulua pidempi aika ja rauhoittumiseen voi liittyä erilaisia rutiineja ja rituaaleja. Olisi kuitenkin hyvä, että päivähoitossa vietettyyn aikaan sisältyisi hetki tai hetkiä, jolloin autismikirjon lapsi voisi rauhoittua ja tasoitella esimerkiksi aisteihin liittyvää kuormitusta rauhallisessa paikassa.

MIKÄ TUKEE:

- toimintaohjeet
- ennakointi
- aistien huomioiminen

WC/Vessajutut

Vessataidot kehittyvät autismikirjon lapsilla hyvin yksilöllisesti. Taitojen kehittymiseen vaikuttaa muun muassa se, liittyykö autismikirjioon jokin liitännäinen diagnoosi, esimerkiksi kehitysvammaisuus. Monilla autismikirjon lapsilla on myös ruuansulatukseen ja vatsan toimintaan liittyviä ongelmia, kuten ummetusta. Päivä-

hoidon arjessa vessakäynnit nivoutuvat yleensä päivän muihin tapahtumiin, kuten ulkoiluun, ruokailuun ja lepoon. Tämä onkin monesti toimivaa autismikirjon lapsen kannalta. WC-käyntejä varten saattaa olla hyvä tehdä kuvalliset ohjeet helpottamaan toimintojen ketjuttamista.

MIKÄ TUKEE:

- aika
- ennakointi
- toimintaohjeet

Leikit

Autismikirjon lapsen tapa leikkiä ja käyttää leluja saattaa poiketa ikätovereista. Hänelle voi olla vaikeaa leikkiä mielikuvitusleikkejä, eli voi olla vaikeaa kuvitella, että esimerkiksi leikkilapio voi olla muutakin kuin leikkilapio. Hän saattaa viihtyä yksin leikkimässä jonkun tietyn lelun kanssa. Tämä leikki voi toistua joka päivä samanlaisena. Hän voi asetella asioita ja esineitä esimerkiksi jonoihin tai riveihin tai ehkä keskittyä tiettyyn lelun osaan ja viettää aikaa sen kanssa. Tämä voi joskus liittyä autismikirjon henkilön tapaan rauhoitella ja tasoitella itseään (stimmaus).

Joskus autismikirjon lapsi voi muiden kanssa leikkiessään ottaa tehtäväkseen ohjata ja järjestellä myös muiden leikkiä ja tekemisiä omia toiveitaan vastaavaksi. Tällä tavalla toimiessaan hän saattaa aiheuttaa erimielisyyttä itsensä muiden lasten välille. Autismikirjon lapsi kaipaakin aikuiselta tukea ja ohjausta leikkitalanteisiin. Selvät ja muuttumattomina pysyvät säännöt helpottavat sekä leikkejä että pelejä. Leikki saattaa sujua paremmin pienessä ryhmässä tai vain yhden lapsen kanssa. Ei kannata vaatia liikaa. Pienet ja onnistuneet leikkihetket muiden kanssa saattavat riittää mainiosti.

Sosiaaliset tilanteet kuormittavat autismikirjon lasta ja voi olla, että yhteisten hetkien jälkeen hänellä onkin suurempi tarve vetäytyä hetkeksi rauhoittumaan itsekseen.

MIKÄ TUKEE:

- aika omaan leikkiin
- säännöt
- aikuisen tuki

Yhteishetket ja juhlat

Autismikirjon lapsella voi olla suurempi tarve olla itsekseen. Välillä hän on valmis osallistumaan yhteisiin toimintahetkiin ja joskus taas kaipaa enemmän omaa rauhaa. Hänelle saattaa riittää se, että pääsee seuraamaan yhteistä tapahtumaa esimerkiksi avoimesta ovesta. Autismikirjon lapselle on tärkeää, että hän pääsee tarpeen vaatiessa vetäytymään omaan rauhaansa tai yleensäkin poistamaan esimerkiksi meluisaksi kokemastaan tilasta.

Juhliin valmistaudutaan usein koristelemalla ympäristöä. Tällaisia juhlia ovat etenkin joulu ja pääsiäinen. Nämä muutokset ympäristössä saattavat kuormittaa autismikirjon lasta yllättävän paljon. Tähän, kuten muihinkin muutoksiin, olisi hyvä aloittaa ennakointi jo aikaisessa vaiheessa keskustelemalla esimerkiksi kuvien kautta tulevasta. Muutenkin kannattaa varautua juhliin ja muihin tilaisuuksiin etukäteen käymällä niitä läpi yhdessä. Autismikirjon lapsi voi hyötyä merkittävästi, jos juhliin laaditaan esimerkiksi oma kuvitettu toimintaohje tai hyödynnetään sosiaalisia kuvatarinoita niihin valmistauduttaessa.

MIKÄ TUKEE:

- ennakointi
- toimintaohjeet
- aistien huomioiminen

Haastava käyttäytyminen

Autismikirjon lapsilla voi joskus esiintyä haastavaa käyttäytymistä. Haastavaksi käyttäytymistä kutsutaan silloin, kun se tuottaa selkeää fyysistä, psyykkistä, taloudellista tai sosiaalista haittaa henkilölle itselleen tai ympäristölle. Haastavaan käyttäytymiseen on aina olemassa jokin syy. Monesti haastavaan käyttäytymiseen liittyvät aistien erityispiirteet, toiminnanohjauksen haasteet, vuorovaikutuksen ja kommunikaation vaikeudet ja sosiaalisten tilanteiden aiheuttama kuormittuminen. Erilaiset muutokset toimintaympäristössä, esimerkiksi uudet ihmiset tai yllättävät muutokset hoitopäivän aikana, voivat vaikuttaa autismikirjon lapseen huomattavan voimakkaasti. Tällöin autismikirjon lapsen stressitaso nousee. Mikäli tilanne jää huomioimatta, on vaarana, että niin kutsuttu kaosraja ylittyy ja seuraa haastavan käyttäytymisen tilanne.

Haastavaan käyttäytymiseen vaikuttamisessa kaikkein toimivinta on stressitilanteiden ennaltaehkäisy. Yhtä tärkeää on pohtia haastavan käyttäytymisen tilanteeseen johtaneita syitä ja tilannetta edeltäneitä tapahtumia, jotta lapsen kanssa voidaan opetella toisenlaista tapaa toimia. Parasta haastavan käyttäytymisen ennaltaehkäisyä on huomioida autismikirjon lapsen erityistarpeet aistien, toiminnanohjauksen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen osalta sekä muokata ympäristöä ja toimintatapoja autismiystävällisempään suuntaan.

MIKÄ TUKEE:

- aistien huomioiminen
- ennakointi
- kommunikaation tukeminen

YHTEISTYÖ

Autismikirjon lapsella on erityisiä tarpeita liittyen kasvuun ja kehitykseen. Hän voi tarvita arkeensa hoitoon, kasvatukseen, opetukseen ja kuntoutukseen liittyvää tukea. Näitä toimia varten on yleensä laadittuna suunnitelma, jossa lapsen saama varhaiskasvatus on yhtenä osana. Kun lapsella on autismikirjon diagnoosi, on hyvin todennäköistä, että hän saa kuntoutusta, esimerkiksi puheterapiaa tai toimintaterapiaa, mutta joskus myös muita terapiamuotoja. Kuntouttajien tapaamisia lapsella voi olla hyvin vaihtelevasti, joten suuri osa kuntoutuksesta ja uusien asioiden opettelemisesta tapahtuu varsinaisen kuntoutuksen ulkopuolella arjessa, päivähoidossa ja kotona.

Hyvä yhteistyö on avointa ja lasta sekä hänen perhettään kunnioittavaa. Perheen asiantuntemus on ensiarvoisen tärkeää; heillä todennäköisesti on paras tieto lapsensa erityispiirteistä ja mieltymyksistä ja esimerkiksi siitä, millaiset asiat ovat lapsen kanssa tuottaneet aikaisemmin edistystä. Yhteistyö eri tahojen (perhe, varhaiskasvatus, kuntouttajat) välillä on tärkeää, jotta pysytään tietoisina kuntoutuksen tavoitteista ja voidaan työskennellä samansuuntaisesti. Näin varmistetaan paras mahdollinen tuki lapselle.

Autismikirjon lapsi on ensisijaisesti lapsi, yksilö, jolla on paljon vahvuuksia ja voimavaroja. Hän voi olla esimerkiksi erittäin hyvä havaitsemaan pieniäkin yksityiskohtia ja hänellä voi olla jokin muu erityinen tai tavallinen lahjakkuus tai taito. Autismikirjon lapsen vahvuuksia voi löytyä myös hänen omista erityismielenkiinnon kohteista. Rohkaise ja kannusta lasta toimimaan niiden parissa. Muista, että nämä erityiset mielenkiinnon kohteet voivat toimia kannustimina ja palkkioina monien uusien tai vähemmän mielenkiintoisten asioiden oppimisessa tai suorittamisessa.

HYVIÄ VINKKEJÄ

Kommunikaatio ja vuorovaikutus:

www.papunet.net/materiaalia/

Aistit:

Aistien kokeminen –opas:

www.tampere.fi/liitteet/n/5nmDdsiHG/AISTI.pdf

Toiminnanohjaus:

Keinoja jumi-tilanteesta selviämiseen -opas:

www.tampere.fi/liitteet/k/6KbelURd0/Keinoja_jumitilanteisiin.pdf

Papunet: Arjen tilanteet

www.papunet.net/materiaalia/arjen-tilanteet

Haastava käyttäytyminen:

Haaste- toimintamalli

www.autismiliitto.fi/haastemanuaali

www.autismiliitto.fi

#TunneAutismi